
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЗБОРНИК РАДОВА

Књига X

ОДЈЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

Књига 38

**ЗБОРНИК РАДОВА
У ЧАСТ АКАДЕМИКУ
ДЕСАНКИ КОВАЧЕВИЋ КОЈИЋ**

ГЛАВНИ УРЕДНИК
Академик Рајко Кузмановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Академик Драгољуб Мирјанић

УРЕДНИК
Академик Ђуро Тошић

ПРИРЕЂИВАЧ
Мр Желько Вујадиновић

Бања Лука 2015.

ВЛАДИМИРИЋИ

Др Срђан Рудић
Историјски институт Београд

Апстракт: У раду се износе подаци о властеоској породици Владимирџи из источне Босне. Владимирџи су били рођаци Павловића. Чланови ове породице се у познатим историјским изворима помињу у периоду између 1411. и 1466. године. Део породице је успео да преживи пад средњовековне босанске државе 1463. године и склони се у Задар.

Кључне речи: Владимирџи, Павловићи, Босна, XV век.

Источнобосанска властеоска породица Владимирџи се у познатим историјским изворима помиње нешто више од пола века – у периоду између 1411. и 1466. године. Владимирџи спадају у ону групу босанских властеоских породица које су у први план избиле настанком територија самосталних феудалних господара – русашке господе.¹ Попут низа мањих властеоских породица и они се у грађи јављају тек када је завршено формирање области појединих феудалних господара. Успон Владимирџића нераскидиво је везан за успон њихових господара и рођака Павловића. Око Павловића, као и око осталих обласних господара, образује се круг властеле која се све више уздиже у друштвеном рангу и све више напредује.² Обласни господари се попут краљева на повељама заклињу заједно са својом властелом.³

У почетку, будући обласни господари ослањали су се пре свега на подршку својих ближих и даљих рођака, односно свога братства или племена, који су представљали главни ослонац њихове власти и, вероватно, главну помоћ приликом уздизања у ранг самосталних обласних господара. Присуство сродственика обласних господара уочљиво је у повељама које су ови издавали. У повељи коју је априла 1423. године војвода Радосав Павловић издао Дубровнику стоји да **ЗАКЛЕШЕ СЕ И**

¹ С. Ђирковић, *Русашка господа – босански великаши на путу еманципације, Работници, Војници, Духовници* (Београд 1997) 306–317.

² С. Ђирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Београд 1964, 220

³ Сима Ђирковић је у овом видео неку врсту заметка обласног сабора. С. Ђирковић, *Херцег Стефан Вукчић-Косача и његово доба*, Београд 1964, 39, нап. 108; С. Ђирковић, *Русашка господа*, 311, нап. 17.

РОТИШЕ ВЛАСТЕЛЕ НАШЕГА ПЛЕМЕНА.⁴ Из горњег одломка чини се да је свих 11 сведока уписаних на овој повељи припадало племену војводе Радошава; међутим интересантно је да само уз имена петорице првонаведених – реч је о кнежевима Радосаву Обрадовићу, Радосаву Владимирићу, Твртку Михаиловићу, Вукашину Мозолићу и Остоји Боровинићу – стоји одредница **братъ мои**. Међу сведоцима се налазе и кнежеви Вукашин Владимирић и Тврдисав Боровинић, тако да би од укупно 11 сведока властели племена издавача повеље припадала њих седморица, док за преосталу четворицу то не би било сигурно. Према мишљењу Милоша Благојевића, ових пет властеоских кућа (Обрадовићи, Владимирићи, Михаиловићи, Мозолићи, Боровинићи) је заједно са кућом Павловића чинило једно племе и братију кнеза Павла Раденовића и његових наследника. Он је сматрао могућим да је заједничко име ових шест властеоских кућа, односно племена, иако се не помиње у изворима, било Јабланић.⁵ Главнина њихових земљопоседа и осталих добара свакако се налазила у источној Босни и властела из племена којем су припадали и Павловићи је чинила најчвршћи ослонац њихове власти.⁶

Први познати члан и родоначелник породице Владимирић био је Владимир Вукосалић.⁷ Њега је негде пре маја 1411. године убио Франко Округли из Дубровника. Владимир се у изворима помиње само једном и то у изјави којом су 6. маја у Дубровнику босанска властела, Прибио Јурјевић и Владимиров син Вукашин Владимирић, за ово убиство ослободили сваке одговорности Франковог рођеног брата Вукоја Округлог – изјавили су да је он „innocentem ab isto sanguine et morte”. Обојица су ту изјаву дала у име својих синова, браће „et per totam nostram progeniem et propinquitates”.⁸ Милош Благојевић је на основу ове изјаве закључио да су Вукашин Владимирић и Прибио Јурјевић били

⁴ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, Београд – Ср. Карловци, 1929, 591.

⁵ Павле Раденовић у повељи Дубровчанима из 1397. године каже да му је отац био кнез Раден Јабланић. Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 245; М. Благојевић, *Државност земље Павловића*, Земља Павловића, средњи вијек и период турске владавине, Бања Лука – Српско Сарајево, 2003, 131–133. Број сведока који су припадали „братији” Павловића временом се смањивао.

⁶ М. Благојевић, *Државност земље Павловића*, 133–134.

⁷ М. Благојевић, *Државност земље Павловића*, 132, нап. 66.

⁸ М. Динић, *Хумско-требињска властела*, Београд 1967, 84. Пристав је, по жељи кнеза Павла Раденовића, био „venerabilis presbiter Vochcin de Tribigna”. Бокчин је био српски свештеник из Требиња. У изворима се помиње између 1376. и 1427. године. К. Лиречек, *Историја Срба II*, Београд 1978, 398; Ђ. Тошић, *Требињска област у средњем вијеку*, Београд 1998, 128, нап. 168.

властела кнеза Павла са којим су били у крвном сродству. Кнез Павле је био ангажован да ослободи Вукоја Округлог од крвне освете своје властеле, што је проистицало из владаревог положаја, али и из тога што је био најугледнији рођак Владимирића.⁹

Вукашин Владимирић је највероватније имао три сина: кнежеве Радосава, Вукашина и Јурка.¹⁰

У изворима се први помиње кнез Вукашин, као што је већ споменуто, маја 1411. године. Једини подаци које имамо о њему, осим помешаног, јесу да је уписан као сведок на повељама Павловића из 1423.¹¹, 1427.¹² и 1432.¹³ године. Не зна се да ли је Вукашин имао деце али, судећи према документу из 1411. године којим су Прибио Јурјевић и Вукашин Владимирић ослободили, између осталог и у име својих синова и браће, Вукоја Округлог одговорности за убиство Владимира Вукосалића, постоји могућност да је имао мушко потомство.

Радосав Владимирић се у изворима први пут помиње у записницима са суђења које је одржано одржаном у Дубровнику априла месеца 1419. године. Судило се дубровачком властелину у босанској служби, Михаилу Кабужићу. У доказни материјал уврштено је и сведочење Николе Ђурђевића и Марина Гундулића који су као дубровачки поклисари почетком 1419. године боравили у Босни у покушају да добију потврду дубровачких повластица од новог босанског краља Стефана Остојића. Према њиховом исказу, једном приликом, док су током јануара боравили у Подвисоком, дошао им је Михаило Кабужић у пратњи Радосава Владимирића тражећи у краљево име кућу и земљу које су некада припадале Хрвоју Вукчићу. Посланици су сведочили да је за разлику од свог пратиоца, Радосава Владимирића, Михаило говорио дрско и уз велику надменост. Након што су добили одговор од Дубровчана да кућа и земља по праву припадају Хрвојевим наследницима, Михаило Кабужић и Радосав Владимирић су отишли.¹⁴ Кнез Радосав се наредни пут помиње почетком децембра 1419. године као сведок на повељи којом је краљ Стефан Остојић потврдио усту-

⁹ М. Благојевић, *Државност земље Павловића*, 132, нап. 66.

¹⁰ Милош Благојевић је сматрао да је Јурко вероватно био најмлађи брат. М. Благојевић, *Државност Земље Павловића*, 132, нап. 66.

¹¹ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 591.

¹² Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 604.

¹³ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 625.

¹⁴ Документ носи датум 22. април 1419. године. Долазак Михаила Кабужића дубровачким поклисарима у друштву босанских племића, Радосава Владимирића а касније и Влатка Добрићевића, према Невену Исаиловићу је био вид притиска и средство доказивања да иза захтева стоји краљ. Н. Исаиловић, *Записници са суђења Михаилу Кабужићу*, Мешовита грађа 29 (2008), 7–29.

пање Конавла и града Сокола Сандаља Хранића и Петра Павловића Дубровнику.¹⁵ Радосав је уписан као сведок и у три повеље Павловића из 1423.¹⁶, 1427.¹⁷ и 1432.¹⁸ године.

Радосав је имао три сина: Радоја, Јурја и Радића. Кнез Радоје уписан је као сведок на повељама из 1439.¹⁹ и 1442.²⁰ године. На првој повељи уписан је као „Радоје Радосалића Владимирића”, а на другој као „Радоје Радосава Владимирића”. Радоје је касније ступио у службу последњег босанског краља Стефана Томашевића. На повељи краљевом стрицу Радивоју Остојићу од 18. септембра 1461. године уписан је као „пристав од двора нашега дворник”²¹, док се на повељи Дубровнику издатај 23. новембра помиње као пристав од двора и дворски кнез.²² Радоје није био присутан приликом писања повеље из 1442. године, па се место њега закleo његов брат кнез Јурај.²³ Кнез Јурај је сведок и на повељи из 1454. године на којој је уписан као „Јурај Радосалић”.²⁴ Трећи Радосавов син Радић помиње се само једном, заједно са Јурјем и Радојевим сином Радивојем, маја 1466. године у Задру.²⁵

О трећем сину Владимира Вукосалића кнезу Јурку знамо најмање. Он се помиње само као сведок на повељама Павловића из 1427.²⁶, 1432.²⁷ и 1433.²⁸ године.²⁹

¹⁵ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 561.

¹⁶ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 591.

¹⁷ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 604.

¹⁸ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 625.

¹⁹ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 640.

²⁰ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–2, Београд – Ср. Карловци, 1934, 102.

²¹ Ћ. Truhelka, *Fojnička kronika*, GZM 21 (1909), 448; J. Jelenić, *Ljetopis fra Nikole Lašvanina*, GZM 27 (1915), 275. Текст повеље је сачуван у тексту две фрањевачке хронике из каснијег времена – Фојничкој и Николе Лашванина. Наводи се као кнез Радивој Владимирић. Марко Шуњић је сматрао да се овде ради о сину кнеза Радоја Радивоју. М. Ђуњић, *Bosna i Venecija (odnosi i XIV. I XV. st.)*, Сарајево 1996, 363. По нашем мишљењу, реч је о кнезу Радоју чије име су састављачи поменутих хроника погрешно прочитали.

²² Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–2, 164; С. Рудић, *Повеља краља Стефана Томашевића Дубровнику*, Јајце 1461, 23. новембар, ГПБ 2 (2009), 167.

²³ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–2, 104; Р. Поповић, *Повеља војводе Иваншиа Р. Павловића Дубровчанима, на планини Бујаку према Бродару, 1442, септембар 29.*, ГПБ 4 (2011), 146–147.

²⁴ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–2, 150.

²⁵ М. Ђуњић, *Bosna i Venecija (odnosi i XIV. I XV. st.)*, 318, 363.

²⁶ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 603.

²⁷ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 624.

²⁸ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 632.

²⁹ Не може се са сигурношћу утврдити који од Владиславових синова је био најстарији. Према Милошу Благојевићу најмлађи је највероватније био Јурко. М. Благо-

Последњи Владимирић који се јавља у својству сведока на повељама Павловића био је кнез Вукас Владимирић, сведок на повељи из 1454. године.³⁰ Не може се на основу расположивих података утврдити место кнеза Вукаса на родословном стаблу Владимирића. Како је у повељи уписан са презименом Владимирић, логична претпоставка би била да му се отац звао Владимир. У том случају можемо доста опрезно да изнесемо могућност да се ради о четвртом сину Владимира Вукославића. Уосталом, само су синови Владимира Вукосалића у списковима сведока уписивани као Владимирићи. Против ове могућности ипак говори податак да је Владимир убијен пре маја 1411, а да се Вукас помиње тек 1454. године, дакле 43 године касније.³¹

Владимирићи се у изворима последњи пут помињу 1466. године. Део породице успео је да преживи турско освајање босанске краљевине и склони се у Задар. Ту су 19. маја 1466. године Јурај („Georgius”), Радић и син њиховог брата Радоја, Радивој тужили сплитског трговца Вентуру Енглеског („de Meraviglia”) који је њиховом рођаку, покојном војводи Петру, остао дужан за одређену количину олова које је у његово име извозио из Босне.³² Након овога, источнобосански Владимирићи се више не помињу у познатим изворима.³³

јевић, *Државност Земље Павловића*, 132, нап. 66. У утврђивању редоследа по старости донекле нам помажу повеље Павловића, односно редослед браће у списковима сведока. У повељи из 1423. године Радосав је уписан испред Вукашина. У повељама из 1427. и 1432. године редослед гласи Јурко, Радосав, Вукашин. На основу тога што је Јурко записан испред браће могло би се закључити да је био најугледнији, односно најстарији. С друге стране, не сме се заборавити да се у изворима први јавља Вукашин (1411), да је Радосав приликом првог помена био у служби краља (1419), и да се Јурко у изворима помиње први пут 1427, дакле 16 година после Вукашина и 8 година после Радосава.

³⁰ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–2, 150.

³¹ Постоји могућност и да кнез Вукас није припадао породици Владимирић, али истичемо да се у повељама породице Павловић не помиње ниједан сведок са именом Владимир.

³² Марко Шуњић наводи да су то били „Đurađ (‘Georgius’), Radić i sin njihova brata Radoja, Radivoj (spomenut 1461. i kao pristav od dvora)”. М. Šunjić, *Bosna i Venecija (odnosi u XIV. I XV. st.)*, 318 (погрешком у штампи пише 1463), 363.

³³ Могуће је и да је део породице преживео турско освајање и остао у Босни. У појединим списима насталим вековима након пропасти босанске средњовековне државе помињу се Владмировићи и Владирировићи. Највероватније се не ради о потомцима источнобосанске средњовековне властеле Владимирић. Средином XVI века помиње се и фра Данијел Владмировић који је умро маја 1563. године. Ј. Jelenić, *Necrologium Bosnae Argentinae*, GZM 28 (1916), 357. Знамење Владмировића је укључено и у Илирски грбовник. Погледати: С. Рудић, *Властела илирског грбовника*, Београд 2006. У списковима средњовековне властеле, који су у тесној вези са Илирским грбовником, за Владмировиће се каже да су од Мостара. Vladmirović, knezovi od Mostara, А. Kačić Miošić, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, Dubrovnik 1886, 243; Vladmirovich de Usorich, apud Mostar, Г.

У историографији је прихваћена теорија према којој су Владирићи пореклом били из Каоштице код Међеђе. Наиме, на локалитету Чапља у Каоштицама налази се стећак на којем је урезан натпис: † а се лежи Юраи ко[њ] Радо[ћ] свога господичића.³⁴ Марко Вега је на основу натписа закључио да је под овим стећком сахрањен Јурај Владирић. За њега је из текста натписа јасно да су Јурај и Радоје били браћа. Према његовом тумачењу, писар је Радоја назвао господичићем (властелином) попут дубровачких писара, док се уз Јурјево име не наводи титула, како су „radili srednjovjekovni pisari u Bosni i Dubrovniku”. Стога је писар изоставио Јурјеву титулу иако је он био кнез на двору Павловића. За Вега нема сумње да су Владирићи-Радосалићи били из Каоштице.³⁵ Да су Владирићи били из Каоштице прихвата и Зијад Халиловић, али истовремено указује и на могућност да подручје Каоштице током средњег века није улазило у састав земље Павловића.³⁶ На основу турских пописа из 1604. године Каоштица, која се налазила на десној обали Дрине, није улазила у земљу Павловића.³⁷ Стога Халиловић с правом пита: „da li je granica zemlje Pavlovića i prije ušća rijeke Lim u Drinu prelazila na desnu obalu Drine i obuhvatala područje sela

Чеваповић, *Synoptico-memorialis Catalogus observantis minorum provinciae S. Ioannis A. Capistrano, olim Bosnae Argentinae a dimidio seculi XIII. usque recentem aetatem, ex archivo et chronicis eiusdem recusus*, Budae 1823, 269; Vladimirovich de Usorich apud Mostar, E. Fermendžin, *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1752*, Zagrabie 1892, 561 (Фермецин пише да се ради о презименима само оних породица чија су знамења сачувана у Фојничком манастиру од разарања). Владмировићи се помињу и у списку који је објавио Лука Владмировић. Prudentio Narentio, *De regno Bosniae*, Venetiis 1781, 54. Лука Владмировић (1718–1788) је тврдио да је потомак средњовековних Владирића. J. A. Soldo, *Luka Vladimirović i njegov krug*, HZ 36–1 (1983), 189–213). Владмировићи се помињу и у списку имена старих српских племићких породица са грбовима који је преузет из књиге која се налази у Дубровнику и објављен у анонимном опису Зете и Црне Горе из 1774. године. С. Радвановић, *Кратки опис Зете и Црне Горе*, Београд 1970, 170; Б. Шекуларац, *Кратки опис о Зети и Црној Гори*, Подгорица 1998, 162.

³⁴ Џ. Трухелка, *Bosančica, prinos bosanskoj paleografiji*, GZM I–4 (1889), 77; M. Vego, *Zbornik srednjovjekovnih natpisa iz Bosne i Hercegovine IV*, Sarajevo 1970, 19; M. Vego, *Novi i revidirani srednjovjekovni natpisi iz Bosne*, Naše starine XIV–XV (1981), 55.

³⁵ M. Vego, *Novi i revidirani srednjovjekovni natpisi iz Bosne*, 55.

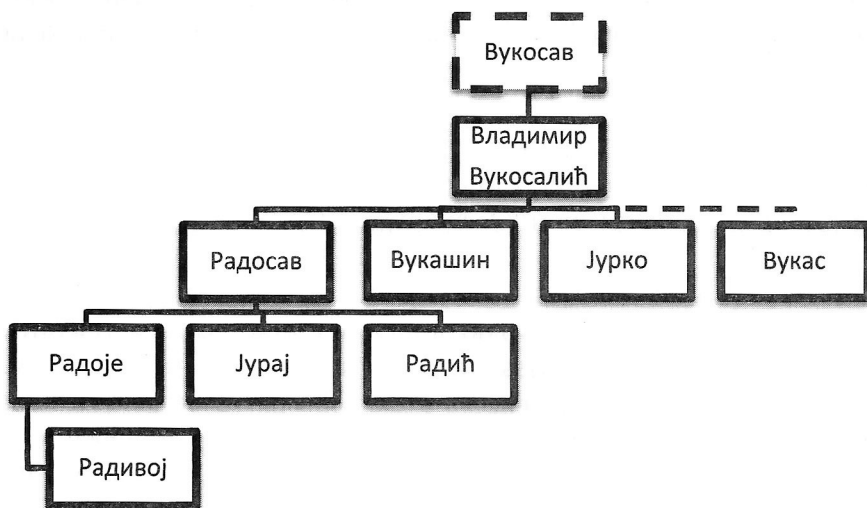
³⁶ Z. Halilović, *Nekropola sa stećcima na lokalitetu Mramorje u zaseoku Raonići, Kaoštice, Višegrad*, Radovi FF u Sarajevu XVI–2 (2012), 215–216.

³⁷ Погледати: М. Мишковвић, *Карта насеља земље Павловића из 1604. године*, Земља Павловића, средњи вијек и период турске владавине, Бања Лука – Српско Сарајево, 2003, 614. Каоштица се 1475–1477. године налазила у саставу вилајета Херцеговине. Припадала је Самобору и имала 30 домова и 1 неожењеног. *Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovina*, Sarajevo 1985, 321–322 (priredio A. Aličić).

Каоштице, односно какав статус су užивали чланови породице Владимирић Радосалић на двору Павловића, ако се зна чињеница да подручје којим су управљали није било у склопу земље Павловића?”³⁸

Да ли је Каоштица током средњег века улазила у састав земље Павловића? Ако на ово питање одговарамо на основу података из турских пописа – није. Међутим, иако су Турци приликом организације своје власти углавном поштовали затечену управну поделу, ипак је ни су увек доследно спроводили. Стога, не може се са сигурношћу тврдити да се Каоштица у средњем веку није налазила на територији којом су управљали Павловићи.

Проблем постоји и са идентификацијом особа које се помињу у натпису из Каоштице. Није јасно на основу чега је Марко Вего утврдио да су Јурај и Радоје, који се помињу у натпису, били браћа и чланови породице Владимирић. Из текста натписа се не види да се ради о браћи, а још мање о Владимирићима. Једино што можемо да закључимо јесте да је испод стећка сахрањен Јурај који је био подређен своме господичићу Радоју. У прилог томе да се не ради о Владимирићима указује и податак из поменутог турског пописа, наравно уколико га прихватимо као пресликано стање из времена постојања средњовековне босанске државе, да се Каоштица налазила изван подручја Павловића. Слика 1.

Слика 1. Родословно стабло Владимирића

³⁸ Z. Halilović, *Nekropola sa stećcima na lokalitetu Mramorje u zaseoku Raonići, Kaoštice, Višegrad*, 217.

На основу свега реченог сматрамо да се не може прихватити теорија да су Јурај и Радоје који се помињу на стећку из Каоштице били браћа нити да су били Владимирићи. Из тога даље следи и да се не може тврдити да је источнобосанска властеоска породица Владимирић потицала из Каоштице.

Srđan Rudić, Ph.D.
The Institute of History Belgrade

VLADIMIRIĆI

Summary

The East Bosnian noble family Vladimirić has been mentioned in the known historical sources for a little more than half a century – in the period between years 1411. till 1466. The family Vladimirić belongs in the group of Bosnian noble families who emerged to the forefront with the forming of the territories of independent local rulers. The rise of family Vladimirić is inextricably linked to the rise of their masters and relatives, the family Pavlović. Nine members of this family were mentioned in the historical sources during the existence of Bosnian kingdom. Usually, they are mentioned as witnesses in the charters of family Pavlović as well as in the charters of Bosnian kings in whose service they were. Part of the family was able to survive the fall of the medieval Bosnian state in 1463. and to find shelter in Zadar.